

MONTSERRAT
BOIX

MARIA ROSA
LUNAS

Associació de Familiars Afectats per Trastorns de Conducta

“Per dignitat no pots consentir que el teu fill et doni un cop de puny”

ANTONI
BASSAS

Quan la vaig convidar a venir em va dir: “Ara estic millor perquè tinc el meu fill a la presó”.

Montserrat Boix: Sí, és trist però és així. És la segona vegada. Però és que a la presó hi ha una contenció que no existeix als centres mèdics de salut mental. Esclar, als nostres nanos amb trastorns mentals, consumidors de drogues, que l'únic que volen és fer el que els dona la gana, digue'ls que es quedin aquí tancats... No volen. Costa que els metges demanin a un jutge que doni l'ordre d'ingrés involuntari, i són ingressos de quinze dies. I llavors què passa? Que si els tens tancats i medicats i no prenen drogues, al cap de quatre o cinc dies ja estan estabilitzats, els donen l'alta i el primer que fan quan surten al carrer és beure, consumir, no es tornen a prendre la medicació i tornen a fer el gran brot. I si no, potser fan malbé la situació familiar amb agressions a casa o al carrer. A urgències ens diuen que són malalts de porta giratòria, perquè entren, ingressen, s'hi estan un temps, surten, tornen a empitjorar i tornen a entrar.

Això com comença?

M.B.: Nosaltres no som metges, jo soc infermera i parlo per la meua experiència: el meu nano té 30 anys i va començar això amb 12. O sigui que fa vora 20 anys que batallem. El perfil que posem nosaltres a la web és clavat en el 99% de les persones que ens truquen: això comença a partir dels 11-12 anys, coincidint amb l'inici en el consum d'alcohol i de fumar porros, sobretot, perquè el cànnabis és la porta de qualsevol drogoaddicció.

I comença el canvi de conducta.

M.B.: Tothom t'explica: “El meu fill me l'han girat com un mitjó”. Nanos que eren carinyosos, la majoria diagnosticats de TDAH, que al col·legi ja no anaven prou bé, inquietos, dispersos, i amb el consum se'ls gira la cervellera, que diem a casa. De cop comencen a trencar coses, a agredir, primer verbalment, després ja passen a les agressions físiques, deixen d'anar a escola perquè no els interessa, i perquè, a més, quan comencen les agressions dins l'escola els expulsen com a càstig. Però resulta que el càstig és per als pares, perquè el nano el que vol és marxar. Llavors deixar l'escolaritat fa que vagin al carrer a l'edat que els nanos fan vida de grup, o sigui que s'enganxen amb gent del carrer. I la bola cada vegada es fa més grossa: desaparicions d'uns quants dies sense anar a dormir a casa, denúncies als Mossos...

Hi deu haver noies afectades, també...

M.B.: Sí, però moltes menys. Ara bé, segons com ho passen pitjor, perquè les noies arriben a penjar-se sentimentalment del camell o d'un delinqüent, gairebé estan com abduïdes. I hi ha embarassos, perquè sovint el sexe és el primer que aprenen a donar a canvi de drogues, de diners o de menjar. A l'associació hi ha una mare amb una filla de 17 anys que va quedar embarassada als 14. El fill, de 3 anys, està en una família d'acollida que se l'estima moltíssim, però la criatura necessita control mèdic per veure que no desenvolupi també, en el futur, algun trastorn mental.

Perfil Fa unes setmanes, a l'acabar un acte de l'ARA, una lectora em va donar una targeta on hi deia “Afatrac, Associació de Familiars Afectats per Trastorns de Conducta”. La resta és aquesta entrevista.

Montserrat Boix Prat (Barcelona, 1955) i Maria Rosa Lunas Masnou (Tordera, 1938) són les principals responsables d'aquesta associació i acaben d'aconseguir que els facin cas. Amb el mateix mètode d'aproximació, la Montserrat va assistir a unes jornades de salut mental i dones organitzades pel Parlament l'octubre del 2016 i va lliurar una carta a la presidenta Carme Forcadell. L'endemà, i per a sorpresa seva, i per a sorpresa seva, el Govern va aprovar la creació del Programa d'abordatge integral sobre els casos de salut mental d'elevada complexitat, un nom de llargada directament proporcional a la complicadíssima situació a què s'enfronten aquestes famílies. La Montserrat i totes les dones que la van acompanyar al diari ens van deixar parats amb els seus relats i la fortalesa d'ànim que van demostrar.

També haig de dir que tenim un tant per cent molt elevat de nens adoptats, fins i tot nens que van ser adoptats de nadons però que segurament ja venien amb alguna herència de salut problemàtica.

Quan va començar tot això us devíeu sentir molt sols, a casa.

M.B.: Sí, molt sols i molt espantats. Perquè penses: “Déu meu, però si a casa ens estimem tots i no som alcohòlics, si els hem tractat bé, els hem portat a bons col·legis...” Fins que t'assabentes de tot. El nostre nano té un trastorn que fa que sigui molt sincer. Un dia, amb 13 anys, arriba de l'escola i em diu: “Avui li he estirat la bossa a una vella”. Què?! “Però després, mama, m'ha fet pena i l'hi he tornat”. Sospitem que hi devia haver algun trastorn mental latent, agreujat pel consum de porros, i no és el mateix que el cànnabis desencadeni un trastorn als 12 anys, en plena evolució neurològica i vivencial, que als 30 o als 40, que pots tenir una vida establerta. Però això és una intuïció.

Podeu veure el vídeo amb l'entrevista sencera a

l'ara.cat

Clau "Els nostres nanos són malalts mentals però no tontos. Saben que quan peguen als pares fan una cosa mal feta" **Gènere** "Més d'un home se separa dient «No estic preparat per suportar això». Com si les dones ho estiguessin"

RUTH MARIGOT

Deveu haver passat per totes les etapes.

M.B.: Sí, perquè tota aquesta tranquil·litat que tens mentre el noi està ingressat en centres de tractament la deixes de tenir quan et diuen que ja no hi poden estar més, perquè no estan aprenent res més i tornen a casa. I a casa torna a començar el mateix, perquè malauradament hem comprovat que aquests nanos no es curen. És una feïnada com a pare, acceptar que el teu fill no es curarà. Primer acceptes que no acabarà l'ESO, després que no treballarà, i finalment que el teu fill té un trastorn mental i que el tindrà tota la vida. Tot això costa molt. Jo vaig al psicòleg cada setmana, encara, i suposo que hauré d'anar-hi molt de temps. Cada vegada és pitjor: arriben els delictes, la presó, discussions amb els metges que no se'ls queden. Una vegada li van donar l'alta al meu nano l'endemà d'haver-me donat un cop de puny davant dels metges. L'altre fill se'n va de casa perquè no pot conviure amb un germà així. I nosaltres, com a pa-

rella, gràcies a Déu hem durat, però hi ha moltes parelles que se separen. El meu marit va deixar la feina d'enginyeria que tenia i va muntar un centre d'inserció laboral a Ceres per a patologia dual, o sigui trastorn mental i consum d'estupefaents.

Maria Rosa Lunas: La història, donada la meua edat, seria interminable, podria explicar molts casos. Aquí hi ha hagut l'estigma del tema de la malaltia mental, que tothom tapava. I el que se'm va acudir ràpidament va ser la campanya "La salut mental és cosa de tots, adhereix-t'hi". Si no arreglem més a fons aquest tema dels casos més complexos, el món tal com el coneixem ara desapareixerà.

I aleshores munteu l'associació.

M.B.: Sí, al principi ens deïem Col·lectiu de Pares Desesperats.

Parles de "pares desesperats", però totes les persones que heu sortit al diari sou dones...

M.B.: Sí, el 95% dels que truquen són dones. No voldria ser política-

Bucle
"A urgències ens parlen de malalts de porta giratòria: ingressen, surten, tornen a empitjorar, i tornen a entrar"

ment incorrecta, però més d'un home s'ha separat dient coses com: "No estic preparat per suportar això". Com si les dones ho estiguessin! O: "Encara soc jove per refer la meua vida". No sabia com explicar-ho, però crec que les dones estíem de manera diferent, més visceral, i aquest temor i aquesta desesperació els vivim diferent. Hi ha homes femens, però som les dones les que estem al peu del canó.

En tot cas, afectats per trastorns de conducta. Pares i mares desesperats i desesperades. ¿I aleshores que va fer amb això?

M.B.: Vaig escriure una carta al diari que va tenir ressò. Vaig dir que el meu fill tenia tres possibilitats: que es podia morir, que el podien matar o que es podia suïcidar. Al cap de cinc mesos d'escriure aquella carta, el març del 2017, el meu fill es va tirar al metro. Va sobreviure. Això havia passat dues hores després que li donessin l'alta al Clínic, on ell sol havia anat a buscar ajuda, però

com que era consumidor li van dir que allò no era salut mental. Al cap de tres dies un fill d'una mare de l'associació va agredir amb un cop de puny a Berga aquells dos nanos que sortien d'una discoteca, que eren homosexuals. I se'n va fer un gran boom perquè es deia que hi havia hagut una agressió homòfoba. I ella va sortir dient que no, que el seu fill tenia un munt de denúncies per agressió, que agredia a tothom i que això no era una agressió homòfoba. Vam sortir a *Els matins* de TV3 i això va fer que vinguessin una altra onada de pares. Hem anat a onades. Fins que finalment, el novembre passat, la Generalitat va anunciar que creava el *Programa d'abordatge integral sobre casos de salut mental d'elevada complexitat*. Ens en sentim orgullosos perquè hi hem posat el nostre granet de sorra. Necessitem centres on els nostres nanos puguin estar temps amb un tractament de llarga durada. O potser, per més que em costi dir-ho, s'hi han d'estar tota la vida, però amb un tractament i una vida complets, no com ara, que van a parar a centres on els pacients no estan fent res.

Pensant en pares que veuen que el seu fill té greus trastorns de conducta, què els diria?

M.B.: Que no perdin la dignitat. Fàcil de dir i difícil de fer. Perquè quan els nanos et comencen a fer coses així no t'hi enfrontes, pensant que serà pitjor, que val més callar perquè si no s'emboïllarà, que val més fer veure que no ho has sentit. I això fa que a la llarga consentis fins i tot que et donin un cop de puny i tu et quedis igual. I això no pot ser. Els nostres nanos són malalts mentals però no són tontos. Saben que quan peguen al seu pare estan fent una cosa mal feta. El que passa és que en aquell moment no poden controlar-se, però un cop ho han fet han de saber que allò té conseqüències. I, per més que et costi, s'ha de fer denúncia als Mossos. I si els Mossos se'l queden, doncs que se'l quedin. I demanar als jutges que quan multin menors no multin amb diners, perquè els diners els paguen els pares i el menor es queda tan ample, sinó que els condemnin a fer feines per a la comunitat. El noi sap que ha fet una cosa mal feta si li fas pintar una paret.

M.R.L.: Sumem esforços. Potenciem les relacions intergeneracionals. A vegades un nen es comporta d'una manera amb els pares i d'una altra amb els avis.

No sé quina mena d'onada devem haver creat, però em sembla que per començar l'any no està malament.

M.B.: Jo crec que sí. Sobretot, que quan arribi un pare o una mare explicant el seu cas, un metge no li digui: "Alguna cosa deu haver fet vos- t' perquè el nano sigui així". —